

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
Publikacja opracowana przez Departament Płatności Bezpośrednich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.”

PRZEWODNIK PO DZIAŁANIU
INWESTYCJE W ROZWÓJ OBSZARÓW LEŚNYCH
I POPRAWĘ ŻYWOTNOŚCI LASÓW
PROW 2014–2020

Fot. M. Paradowski

Warszawa, 2019 r.

UWAGA:

Niniejsza broszura ma charakter wyłącznie informacyjny. Treść broszury nie może być podstawą do jakichkolwiek roszczeń prawnych.

Informacje zawarte w broszurze są zgodne ze stanem prawnym obowiązującym na dzień złożenia broszury do druku. Mogą one ulec zmianie w wyniku nowelizacji przepisów prawa.

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Podstawowe dokumenty i akty prawne.....	4
3. Poddziałanie 8.1: ZALESIANIE I TWORZENIE TERENÓW ZALESIONYCH	5
3.1. Beneficjenci poddziałania 8.1	5
3.2. Grunty kwalifikujące się do przyznania pomocy na zalesianie	5
3.3. Forma i wysokość pomocy na zalesianie	6
3.4. Wnioskowanie o pomoc na zalesianie	9
3.5. Plan zalesienia.....	12
3.6. Zabiegi ochronne wykonywane na uprawie leśnej	14
3.7. Wykonanie zalesienia.....	15
3.8. Przekwalifikowanie zalesionego gruntu na grunt leśny.....	15
3.9. Realizacja przedsięwzięcia zalesieniowego – krok po kroku	16
3.10. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o pomoc na zalesianie	17
4. Poddziałanie 8.5: INWESTYCJE ZWIĘKSZAJĄCE ODPORNOŚĆ EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH I ICH WARTOŚĆ DLA ŚRODOWISKA.....	19
4.1. Beneficjenci poddziałania 8.5	19
4.2. Grunty kwalifikujące się do przyznania pomocy w ramach poddziałania 8.5.....	19
4.3. Cel wspieranych inwestycji w ramach poddziałania 8.5	19
4.4. Forma i wysokość pomocy w ramach poddziałania 8.5	20
4.5. Warunki przyznania pomocy w ramach poddziałania 8.5	21
4.6. Plan inwestycji w ramach poddziałania 8.5	21
4.7. Kryteria wyboru operacji w ramach poddziałania 8.5	23
4.8. Zabiegi ochronne przed zwierzyną wykonywane w ramach poddziałania 8.5	24
4.9. Wykonanie inwestycji w ramach poddziałania 8.5 - krok po kroku.....	25
4.10. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o pomoc na inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska	26
5. Wymogi środowiskowe w ramach działania 8	26
6. Niektóre przypadki zmniejszenia lub zwrotu pomocy w ramach działania 8.....	27
7. Słowniczek i ważne skróty.....	28
8. Dodatkowe informacje.....	29

1. Wstęp

Współcześnie trudno nie doceniać wielofunkcyjnego znaczenia lasu. Jego rola nie jest już ograniczana jedynie do produkcji surowca drzewnego, ale uwzględnia również szereg funkcji pozaprodukcyjnych tj. środowiskowych, społecznych czy ochronnych.

Mając powyższe na uwadze w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2014–2020) przewidziano działanie **8: *Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów***, realizowane poprzez poddziałania:

8.1: *Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych*

8.5: *Inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska*

Oba ww. poddziałania ze względu na swoją specyfikę są do siebie zbliżone, z tą różnicą, że poddziałanie 8.1 dedykowane jest do gruntów rolnych charakteryzujących się niską przydatnością dla rolnictwa, stanowiących potencjalny obszar dla zakładania upraw leśnych, jak również kształtowania struktury krajobrazu obszarów wiejskich. Z kolei poddziałanie 8.5 skierowane jest do lasów prywatnych w wieku 11-60 lat, które wymagają znaczących nakładów w celu utrzymania ich w dobrej kondycji. Pomoc w ramach poddziałania 8.5 przyznawana może być na wprowadzanie podsadzeń w istniejących lasach, przy uwzględnieniu lokalnych warunków siedliskowych, środowiskowych i klimatycznych danego obszaru, w celu zwiększenia odporności drzewostanów na zmiany klimatyczne oraz wzrostu różnorodności biologicznej, a także zwiększenia retencji wody na danym obszarze.

2. Podstawowe dokumenty i akty prawne

Ogólne zasady wdrażania działania 8 są określone w prawodawstwie Unii Europejskiej, a na poziomie krajowym określono szczegółowe warunki jego realizacji.

1. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020:
<https://www.gov.pl/rolnictwo/-program-rozwoju-obszarow-wiejskich-2014-2020-prow-2014-2020>
2. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2018 r. poz. 627 oraz z 2019 r. poz. 83 i 504);
3. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 585);
4. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 587).

3. Poddziałanie 8.1: ZALESIANIE I TWORZENIE TERENÓW ZALESIONYCH

Zalesienia mają ogromną wartość dla ochrony klimatu, gleb i wód. Ponadto wzmacniają ekologiczną stabilność obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych, jednocześnie podnosząc wartość rekreacyjną regionu. Nie bez znaczenia jest również fakt, iż płatności na zalesianie można uzyskać do gruntów niskich klas bonitacji lub wyłączonych z produkcji rolnej, co stanowi alternatywę dla sposobu ich zagospodarowania.

3.1. Beneficjenci podziałania 8.1

Poddziałanie zalesieniowe skierowane jest do rolników (osób fizycznych lub prawnych), którzy są właścicielami lub współwłaścicielami gruntów przeznaczonych do zalesienia lub grunty te stanowią własność małżonka.

O pomoc może wnioskować rolnik, któremu został nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.

Beneficjentem mogą być również jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne gmin, powiatów oraz województw, jednakże przyznawana im pomoc obejmuje jedynie koszty założenia uprawy leśnej tzw. *wsparcie na zalesienie*.

3.2. Grunty kwalifikujące się do przyznania pomocy na zalesianie

Zalesienia w ramach PROW 2014–2020 mogą być wykonywane na gruntach wykazanych w ewidencji gruntów i budynków, jako grunty rolne, stanowiących grunty orne lub sady, z wyłączeniem trwałych użytków zielonych i pastwisk trwałych¹. Ponadto, grunty powinny być przeznaczone do zalesienia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Jeśli gmina nie posiada tego planu, wówczas zalesienie wykonywane jest w oparciu o zaświadczenie, że zalesienie gruntów nie jest sprzeczne z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, a w przypadku braku planu i studium na podstawie wydanej dla tych gruntów decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Powierzchnia objęta pomocą na zalesianie

Kryterium uzyskania pomocy stanowi powierzchnia i szerokość gruntów przeznaczonych do zalesienia. Powierzchnia ta powinna wynosić, co najmniej 0,1 ha, przy szerokości większej

¹ **Trwale użytki zielone i pastwiska trwałe** – w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. h rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 oznaczają grunty wykorzystywane do uprawy traw lub innych pastewnych roślin zielnych rozsiewających się naturalnie (samosiewnych) lub uprawianych (wysiewanych), które nie były objęte płodozmianem danego gospodarstwa rolnego przez okres pięciu lat lub dłużej.

niż 20 m. Odstąpienie od kryterium szerokości jest przewidziane jedynie w przypadku, gdy grunt graniczy z lasem lub obszarem zalesionym.

W ciągu całego okresu trwania PROW 2014–2020, pomoc na zalesianie udzielana jest jednemu rolnikowi do powierzchni nie większej niż 20 ha.

W ramach powierzchni planowanej do zalesienia należy uwzględnić odległość 2 m od granicy sąsiedniego gruntu stanowiącego własność innego podmiotu. Powierzchnię pozostającą w tak wydzielonym pasie wlicza się do powierzchni zalesienia uprawnionej do przyznania premii pielęgnacyjnej i premii zalesieniowej.

Grunty z sukcesją naturalną

W ramach poddziałania zalesieniowego można ubiegać się o pomoc do gruntów, na których zaszły zmiany w zbiorowiskach roślinnych, których skutkiem jest pojawienie się roślinności drzewiastej w sposób naturalny. Przyjęto zasadę, iż średni wiek drzew i krzewów pochodzących z sukcesji naturalnej nie może przekraczać 20 lat.

Pomoc na zalesienia z sukcesją naturalną przysługuje do gruntów, na których powierzchnia wszystkich kęp samosiewu zajmuje nie mniej niż 10% powierzchni gruntu.

3.3. Forma i wysokość pomocy na zalesianie

Pomoc udzielana w ramach poddziałania zalesieniowego przyjmuje trzy formy, odpowiadające poszczególnym rodzajom wspieranych przedsięwzięć, niezbędnych w trakcie kolejnych etapów procesu zalesiania:

1. **Wsparcie na zalesienie** – stanowi jednorazową, zryczałtowaną płatność z tytułu poniesionych kosztów wykonania zalesienia oraz ewentualnych poprawek w drugim roku (wysokość od 4 984 zł/ha do 7 624 zł/ha)², dodatkowo jego ogrodzenia (8,82 zł/mb) lub zabezpieczenia drzewek 3 palikami (1 132 zł/ha). Wypłacane jest w pierwszym roku dokonania zalesienia jedynie do gruntu, na którym wprowadzone są nasadzenia;

Od roku 2019 planowane jest zwiększenie wysokości wsparcia na zalesienie o 67%, z tytułu poniesionych kosztów wykonania zalesienia.

2. **Premia pielęgnacyjna** – stanowi zryczałtowaną płatność z tytułu poniesionych kosztów prac pielęgnacyjnych, tj.: wykaszania chwastów, wykonania cięć pielęgnacyjnych, przeredzania przegęszczonych partii samosiewów (wysokość od 794 zł/ha do 1 628

² Wysokość wsparcia na zalesienie zróżnicowana jest w zależności od: (1) nachylenia terenu – powyżej 12° i w warunkach korzystnych, (2) charakterystyki zalesionych gruntów (grunty erozyjne) oraz (3) grupy gatunków drzew użytych do zalesienia (igłaste i liściaste).

zł/ha)³ oraz ochrony wykonanego zalesienia lub gruntów z sukcesją naturalną poprzez użycie repelentów (424 zł/ha). Wypłacana jest corocznie przez 5 lat do zalesionych gruntów lub gruntów z sukcesją naturalną;

3. **Premia zalesieniowa** – stanowi zryczałtowaną płatność z tytułu pokrycia kosztów utraconych dochodów z działalności rolniczej. Wypłacana jest w wysokości 1 215 zł/ha, corocznie przez 12 lat, do gruntów, na których przed wykonaniem zalesienia była prowadzona działalność rolnicza.

Dodatkowo od 2015 r. istnieje możliwość przyznania płatności bezpośrednich do gruntów, które zapewniły rolnikowi prawo do płatności w 2008 r. w ramach systemu jednolitej płatności obszarowej⁴. Oznacza to, że grunty zalesione, od jesieni 2008 r. będące „kwalifikującymi się hektarami”, będą mogły zostać objęte nie tylko jednolitą płatnością obszarową, lecz również płatnością za zazielenienie, płatnością dla młodych rolników oraz płatnością dodatkową, o ile spełnione są warunki przyznania danej płatności.

Pomoc do gruntów z sukcesją naturalną przysługuje jedynie przez 5 lat w postaci premii pielęgnacyjnej, a jeżeli na tych gruntach wymagane było dolesienie, wówczas do gruntu, na którym zostało ono wykonane przysługuje również jednorazowe wsparcie na zalesienie.

Fot. M. Paradowski

³ Wysokość premii pielęgnacyjnej zróżnicowana jest w zależności od: (1) nachylenia terenu – powyżej 12° i w warunkach korzystnych, (2) charakterystyki zalesionych gruntów (grunty erozyjne) oraz (3) czy są to grunty z wykorzystaniem sukcesji naturalnej.

⁴ Zgodnie z art. 32 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 608, z późn. zm.).

Tabela 1. Stawki pomocy na zalesianie

Lp.	Formy pomocy	Jedn.	Grupy gatunków	
			Iglaste	Liściaste
1.	Wsparcie na zalesienie			
A	Zalesianie w warunkach korzystnych*	zł/ha	6 553	7 152
B	Zalesianie na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°*		7 146	7 624
C	Zalesianie na gruntach erozyjnych*		5 012	5 470
D	Zalesianie na gruntach erozyjnych o nachyleniu terenu powyżej 12°*		5 711	6 098
E	Zalesianie sadzonkami z zakrytym systemem korzeniowym i mikoryzowanymi w warunkach korzystnych*		6 934	4 984
F	Zalesianie sadzonkami z zakrytym systemem korzeniowym i mikoryzowanymi na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°*		7 385	5 366
G	Zabezpieczanie przed zwierzyną - grodzenie 2-metrową siatką metalową	zł/mb	8,82	
H	Zabezpieczenie drzewek 3 palikami	zł/ha	1 132	
2.	Premia pielęgnacyjna			
A	Na gruntach w warunkach korzystnych	zł/ha	1 075	
B	Na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°		1 237	
C	Na gruntach erozyjnych		1 358	
D	Na gruntach erozyjnych o nachyleniu terenu powyżej 12°		1 628	
E	Na gruntach z wykorzystaniem sukcesji naturalnej		794	
F	Na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12° z wykorzystaniem sukcesji naturalnej		968	
G	Zabezpieczenie drzewek repelentami		424	
3.	Premia zalesieniowa			
A	Premia zalesieniowa	zł/ha	1 215	

* Od roku 2019 planowane jest zwiększenie wysokości wsparcia na zalesienie, z tytułu poniesionych kosztów wykonania zalesienia o 67%.

3.4. Wnioskowanie o pomoc na zalesianie

W ramach poddziałania zalesieniowego dla gruntów, do których rolnik ubiega się o pomoc sporządzany jest plan zalesienia. Wniosek o sporządzenie tego planu składa się do Nadleśnictwa wraz z niezbędnymi dokumentami określonymi w rozdziale 3.10. Plan zalesienia, nadleśniczy sporządza niezwłocznie po otrzymaniu wniosku o jego sporządzenie. Następnie, plan ten wraz z załącznikami rolnik dołącza do wniosku o przyznanie wsparcia na zalesienie, który składa w Biurze Powiatowym ARiMR, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę rolnika.

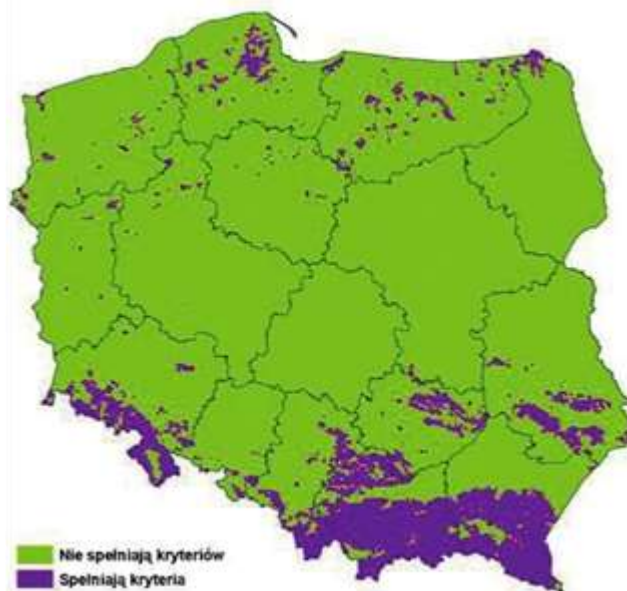
Nabór wniosków o przyznanie wsparcia na zalesienie ogłaszany jest przez Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR), nie później niż w dniu 1 marca. W przypadku ogłoszenia w danym roku naboru wniosków o przyznanie wsparcia na zalesienie, wniosek o przyznanie tego wsparcia składa się do kierownika biura powiatowego ARiMR w terminie **od dnia 1 czerwca do dnia 31 lipca** tego roku. W terminie do dnia 1 października ARiMR weryfikuje kompletność i poprawność formalną wniosków oraz przyznaje punkty poszczególnym wnioskom na podstawie kryteriów wyboru operacji. Następnie Prezes ARiMR w dniu 1 października podaje do publicznej wiadomości informację o kolejności przysługiwania pomocy.

Kryteria wyboru operacji

Na etapie weryfikacji wniosków o przyznanie wsparcia na zalesienie przydzielane są odpowiednie punkty, zgodnie z poniższymi kryteriami wyboru.

Grunty przeznaczone do wykonania zalesienia przynajmniej w części:

- 1) są zlokalizowane na korytarzach ekologicznych położonych na obszarze Natura 2000 określonych w planie ochrony lub planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 – 14 pkt.,
- 2) są zlokalizowane na obszarach zagrożonych erozją wodną określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 marca 2015 r. w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (Dz. U. z 2015 r. poz. 344, z późn. zm.) – 12 pkt.,

Ryc. 1. Wykaz obszarów zagrożonych erozją wodną

- 3) przylegają do śródlądowych wód powierzchniowych⁵ – 10 pkt.,
- 4) są gruntami o nachyleniu terenu powyżej 12° – 8 pkt.,
- 5) przylegają⁶ do lasu lub obszaru zalesionego – 7 pkt.,
- 6) są położone na glebach V, VI lub VIz klasy bonitacyjnej⁷ – 6 pkt.,
- 7) położone są na obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW), które obowiązywały w Polsce w latach 2004-2018 – 5 pkt.,
- 8) są położone w województwie o lesistości poniżej 30%⁸ – 4 pkt.

W pierwszej kolejności pomoc przysługuje tym beneficjentom, których wnioski uzyskały największą liczbę punktów, z tym że minimalny próg punktacji wynosi 6 pkt.

W przypadku uzyskania takiej samej liczby punktów, w pierwszej kolejności pomoc przysługuje temu podmiotowi, którego grunty przynajmniej w części są położone w gminie o większych potrzebach i preferencjach zalesieniowych według wariantu III –

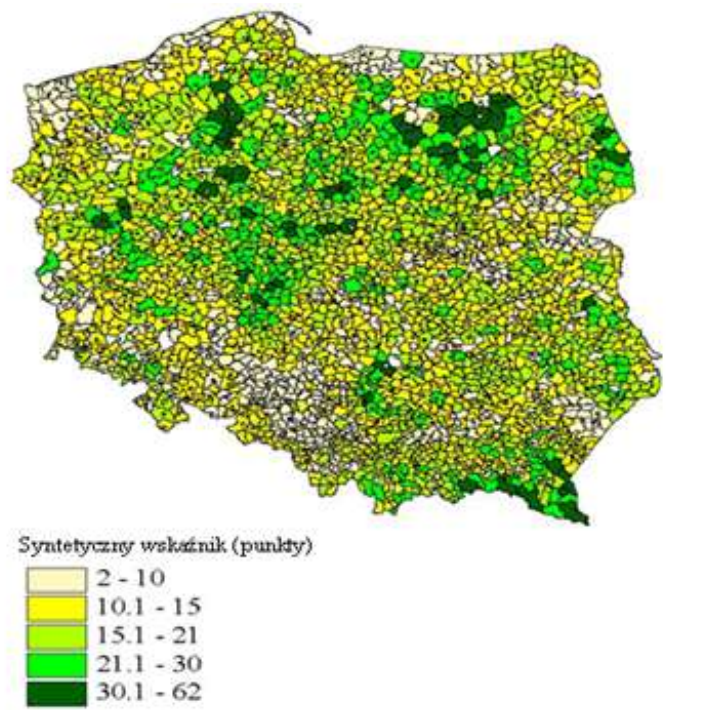
⁵ Śródlądowe wody powierzchniowe, o których mowa w art. 21 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. poz. 1566, z późn. zm.) są to wody: w ciekach naturalnych oraz źródłach, z których te cieki biorą początek; znajdujące się w jeziorach oraz innych naturalnych zbiornikach wodnych o ciągłym albo okresowym naturalnym dopływie lub odpływie wód powierzchniowych; znajdujące się w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących; znajdujące się w kanałach; znajdujące się w jeziorach oraz innych naturalnych zbiornikach wodnych niezwiązanych bezpośrednio, w sposób naturalny, z powierzchniowymi wodami płynącymi.

⁶ Za przylegające będą uznawane grunty położone w pasie o szerokości do 5 metrów od wód powierzchniowych albo od lasu lub obszaru zalesionego.

⁷ Zgodnie z ewidencją gruntów i budynków w rozumieniu art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. z 2017 r. poz. 2101, z późn. zm.).

⁸ Według danych GUS - *Leśnictwo 2017* są to województwa: łódzkie, mazowieckie, lubelskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, opolskie, świętokrzyskie, małopolskie, dolnośląskie.

środowiskowego, określonego w Krajowym Programie Zwiększania Lesistości zatwierdzonym przez Radę Ministrów na podstawie art. 14 ust. 2a ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2017 r. poz. 788, z późn.zm.). Syntetyczny wskaźnik określa potrzeby i preferencje zalesieniowe, im wyższy wskaźnik tym wyższa potrzeba i preferencja zalesieniowa.

Ryc. 2. Potrzeby i preferencje zalesieniowe gmin według wariantu III - środowiskowego

Jeżeli na podstawie powyższych kryteriów wyboru operacji nie można ustalić kolejności przysługiwania pomocy, w pierwszej kolejności pomoc ta przysługuje temu podmiotowi, który ubiega się o przyznanie tej pomocy w niższej wysokości.

Powyższe kryteria mają również zastosowanie do gruntów z sukcesją naturalną, na których nie było wymagane dolesienie.

W terminie do dnia 8 października ARiMR wydaje POSTANOWIENIE o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia na zalesienie i uzyskaniu co najmniej 6 punktów kryteriów wyboru operacji. Jeżeli wniosek nie spełnił ww. warunków lub nie uzyskał minimalnej liczby punktów ARiMR w drodze decyzji odmawia przyznania wsparcia na zalesienie.

3.5. Plan zalesienia

Celem planu zalesienia jest wyposażenie rolnika w fachową informację na temat wykonania zalesienia oraz zabiegów pielęgnacyjnych na założonej uprawie leśnej lub gruntach z sukcesją naturalną, które mają być wykonywane przez 5 lat. Plan zalesienia sporządzany jest oddzielnie dla każdego kompleksu obejmującego grunty przeznaczone do wykonania zalesienia lub grunty z sukcesją naturalną i powinien zawierać podpis nadleśniczego, który sporządził ten plan. Jego egzemplarz powinien być przechowywany u rolnika, a kopia w Nadleśnictwie. Ponadto, kopia planu zalesienia (potwierdzona za zgodność z oryginałem przez nadleśniczego, który sporządził ten plan) dołączana jest do wniosku o przyznanie wsparcia na zalesienie lub do wniosku o przyznanie pierwszej premii pielęgnacyjnej do gruntów z sukcesją naturalną na których, zgodnie z planem zalesienia nie jest wymagane dolesienie.

Plan zalesienia powinien być sporządzany na podstawie dokumentacji dołączonej do wniosku o sporządzenie planu zalesienia (wymienionej w rozdziale 3.10.), po wykonanej wcześniej przez leśnika wizytacji terenowej. Przy sporządzaniu planu zalesienia należy uwzględnić stan faktyczny gruntów przeznaczonych do zalesienia lub gruntów z sukcesją naturalną. Grunt, dla którego jest sporządzony plan zalesienia powinien być oznakowany. Oznakowanie najlepiej wykonać wbijając paliki w miejscach charakterystycznych na granicach działki. Czynności te można wykonać własnoręcznie lub zlecić geodecie. Ponadto, plan zalesienia powinien być sporządzony dla gruntów graniczących ze sobą, które tworzą jeden kompleks gruntów przeznaczonych do wykonania zalesienia lub gruntów z sukcesją naturalną. **Jednocześnie zalesienie musi być wykonane z zachowaniem odległości 2 m od granicy sąsiedniego gruntu stanowiącego własność innego podmiotu.**

Plan zalesienia zawiera zalecenia i wymogi dotyczące założenia uprawy leśnej. WYMOGI planu są obligatoryjne dla rolnika i weryfikowane przez ARiMR.

Ponadto elementem planu zalesienia jest m.in. REJESTR ZABIEGÓW wykonywanych w ramach pielęgnacji lub ochrony zalesienia oraz gruntu z sukcesją naturalną. Rejestr powinien na bieżąco wypełniać rolnik po wykonaniu odpowiednich czynności.

Kompleks gruntów przeznaczonych do wykonania zalesienia lub gruntów z sukcesją naturalną, powinien stanowić zwartą powierzchnię powiązaną gospodarczo lub przyrodniczo, mogących zawierać również elementy krajobrazu i powierzchnie nieuprawnione do płatności wskazane w planie zalesienia.

➤ Przykładowe elementy krajobrazu, które są

uprawnione do premii pielęgnacyjnej i premii zalesieniowej:

- rowy,
- nieutwardzone drogi dojazdowe,
- pasy zadrzewień,
- żywopłoty,
- ściany tarasów,
- oczka wodne o łącznej powierzchni mniejszej niż 100 m²,
- powierzchnia gruntu wyznaczona przez granicę zalesienia i granicę sąsiedniego gruntu stanowiącego własność innego podmiotu, lecz nie większa niż wyznaczona przez granicę zalesienia i linię biegnącą w odległości 2 m od granicy tego zalesienia,
- pasy przeciwpożarowe ujęte w planie zalesienia.

}
gdy ich szerokość
nie przekracza 2 m

➤ Przykładowe elementy krajobrazu, które

nie są uprawnione do premii pielęgnacyjnej i premii zalesieniowej:

- powierzchnie pod liniami przesyłowymi, których zalesienie nie zostało uzgodnione z właściwymi jednostkami zarządzającymi tymi liniami,
- śródlądowe wody powierzchniowe, o których mowa w art. 21 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, oraz stawy na gruntach rolnych,
- uprawy leśne lub inne istniejące lasy,
- kamieniołomy, żwirownie lub wyrobiska po wykopie piasku, gliny lub torfu,
- elementy krajobrazu, tj. rowy, nieutwardzone drogi dojazdowe, pasy zadrzewień, żywopłoty, ściany tarasów, jeżeli ich całkowita szerokość przekracza 2 m.

Gatunki drzew do zalesienia

Skład gatunkowy uprawy leśnej jest ustalany przez leśnika i opisany w planie zalesienia. Nadleśniczy ustalając skład gatunkowy bierze pod uwagę rolniczą klasyfikację gruntów rolnych oraz regionalizację przyrodniczo-leśną w celu dostosowania zalesień do lokalnych warunków siedliskowych, z tym że do zalesień wykorzystywane mogą być tylko rodzime gatunki drzew i krzewów, określone w tabeli 2. Ponadto skład gatunkowy musi odzwierciedlać dobór gatunków dostosowany do warunków siedliskowych, środowiskowych i klimatycznych. Podczas doboru gatunków powinno się zwracać uwagę na ich zdolności do rozwoju w danych warunkach. Należy również przestrzegać zasad hodowli lasu w zakresie norm określających proporcję gatunków na różnych typach siedliskowych lasu, liczbę drzew na hektar i więźbę.

Podczas doboru gatunków istotne są również wymogi wynikające z regionalizacji nasiennej, zgodne z rozporządzeniem w sprawie wykazu, obszarów i map regionów pochodzenia

leśnego materiału rozmnożeniowego⁹ i rozporządzeniem w sprawie wykorzystywania leśnego materiału rozmnożeniowego poza regionem pochodzenia¹⁰.

Zgodnie z przepisami unijnymi w składzie zalesienia muszą znaleźć się, co najmniej dwa gatunki drzew.

Gatunki liściaste muszą stanowić przynajmniej 10% powierzchni nasadzeń lub zalesienie musi składać się minimalnie z trzech gatunków lub odmian drzew, z których najrzadsze pokrywają przynajmniej 10% obszaru.

Dopuszcza się zalesienie, które składa się w 100% z gatunków liściastych, lecz należy pamiętać o tym, że muszą być tam minimum dwa gatunki. Mogą to być gatunki biocenotyczne i domieszkowe.

Tabela 2. Gatunki rodzime drzew i krzewów wykorzystywanych do zalesienia

1. Gatunki drzew objęte regionalizacją nasienną:
Jodła pospolita (Jd); Modrzew europejski (Md); Sosna zwyczajna (So); Świerk pospolity (Św); Buk zwyczajny (Bk); Brzoza brodawkowata (Brz); Dąb bezszypułkowy (Dbbs); Dąb szypułkowy (Dbs); Olsza czarna (Olcz).
2. Gatunki drzew nieobjęte regionalizacją nasienną:
Grab zwyczajny (Gb); Jesion wyniosły (Js); Klon jawor (Jw); Klon zwyczajny (Kl); Lipa drobnolistna (Lp); Wiązy (Wz).
3. Gatunki domieszkowe i biocenotyczne:
Bez czarny; Bez koralowy; Brzoza omszona; Czeremcha pospolita; Czereśnia ptasia; Dereń świdwa; Głóg dwuszyjkowy; Głóg jednoszyjkowy; Grusza pospolita; Jabłoń dzika; Jałowiec pospolity; Jarzab pospolity; Kalina koralowa; Klon polny; Kruszyna pospolita; Leszczyna pospolita; Lipa szerokolistna; Olsza szara; Porzeczka agrest; Porzeczka alpejska; Porzeczka czerwona; Róża dzika; Suchodrzew czarny; Suchodrzew zwyczajny; Szakłak pospolity; Topole rodzime; Trzmielina brodawkowata; Trzmielina zwyczajna; Wierzby rodzime.

3.6. Zabiegi ochronne wykonywane na uprawie leśnej

Jednym z elementów planu zalesienia jest opis czynności wykonywanych w ramach ochrony uprawy leśnej przed szkodami powodowanymi przez zwierzynę (głównie sarny i jelenie). Nadleśniczy sporządzający plan zalesienia decyduje o potrzebie grodzenia uprawy, zastosowania ochrony trzema palikami czy też użycia repelentów na podstawie oceny zagrożenia uprawy leśnej (przyleganie działek rolnych do kompleksu leśnego, występowanie zwierzyny żerującej na sadzonkach drzew). W planie zalesienia powinien znaleźć się sposób grodzenia oraz jego długość, jak również termin jego utrzymania. Ponadto, siatka użyta do grodzenia musi być metalowa, o wysokości co najmniej 2 m. W planie zalesienia powinna

⁹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie wykazu, obszarów i map regionów pochodzenia leśnego materiału rozmnożeniowego (Dz. U. poz. 1425)

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie wykorzystywania leśnego materiału rozmnożeniowego poza regionem pochodzenia (Dz. U. poz. 1328)

być podana również powierzchnia upraw wymagająca ochrony przed zgryzaniem przez zastosowanie ochrony 3 palikami lub repelentami, a także powinien być określony sposób i częstotliwość stosowania repelentów.

3.7. Wykonanie zalesienia

Prace zalesieniowe można rozpocząć dopiero po uzyskaniu z ARiMR POSTANOWIENIA o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia na zalesienie. Termin i sposób wykonania zalesienia jest określony w planie zalesienia, jednakże ostatecznym terminem w którym zalesienie musi być wykonane jest **9 czerwca** roku następnego po roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie wsparcia na zalesienie.

O zakończeniu prac przy zalesieniu, rolnik powiadamia na piśmie nadleśniczego, w celu uzyskania zaświadczenia stwierdzającego zgodność wykonanego zalesienia z wymogami planu zalesienia.

Po zrealizowaniu zalesienia rolnik musi złożyć OŚWIADCZENIE o wykonaniu zalesienia w Biurze Powiatowym ARiMR **do 9 czerwca**. ZAŚWIADCZENIE nadleśniczego potwierdzające wykonanie zalesienia zgodnie z wymogami planu zalesienia powinno być złożone wraz z oświadczeniem rolnika.

Po 60 dniach od złożenia oświadczenia ARiMR wydaje DECYZJĘ przyznającą wsparcie na zalesienie. Wypłata wsparcia na zalesienie następuje w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja ta stała się ostateczna.

W kolejnych latach, w celu uzyskania premii pielęgnacyjnej i zalesieniowej do zalesionych gruntów (na które zostało przyznane wsparcie na zalesienie), należy złożyć WNIOSEK OBSZAROWY w terminie **15 marca – 15 maja** (wspólny wniosek z płatnościami bezpośrednimi i innymi działaniami obszarowymi).

Powyższy termin oraz wniosek dotyczy także rolników, którzy ubiegają się o pomoc do gruntów w całości pokrytych sukcesją naturalną (na których nie są wymagane dolesienia czyli nie był składany wniosek o przyznanie wsparcia na zalesienie).

Składając wniosek, beneficjent zobowiązuje się do założenia uprawy leśnej i jej pielęgnacji lub pielęgnacji gruntów z sukcesją naturalną, zgodnie z opracowanym przez nadleśniczego planem zalesienia.

3.8. Przekwalifikowanie zalesionego gruntu na grunt leśny

Zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach najpóźniej w piątym roku od założenia uprawy leśnej w ramach PROW starosta dokonuje oceny udatności uprawy biorąc pod uwagę stopień pokrycia powierzchni uprawy oraz jej przydatność hodowlaną i przekwalifikowuje zalesiony grunt na grunt leśny. Uprawy przekwalifikowane traktowane są jako las w rozumieniu przepisów ustawy o lasach.

3.9. Realizacja przedsięwzięcia zalesieniowego – krok po kroku

Kto?	Krok	Co robi podmiot?	Kiedy?	
I rok przystąpienia do poddziałania zalesieniowego				
ROLNIK	1.	Gromadzi dokumenty niezbędne do sporządzenia planu zalesienia	Cały rok	
	2.	Zgłasza się do nadleśnictwa i składa wniosek o sporządzenie planu zalesienia	Co najmniej 2 miesiące przed planowanym terminem składania wniosku o przyznanie wsparcia na zalesienie	
NADLEŚNICZY	3.	Opracowuje plan zalesienia	Niezwłocznie po otrzymaniu wniosku o sporządzenie planu zalesienia	
ARiMR	4.	Ogłasza nabór wniosków o przyznanie wsparcia na zalesienie	Do 1 marca	
ROLNIK	5.	Pobiera w Biurze Powiatowym lub ze strony internetowej ARiMR formularz wniosku o przyznanie wsparcia na zalesienie wraz z instrukcją wypełnienia	Do dnia 31 lipca.	
	6.	Wypełnia wniosek o przyznanie wsparcia na zalesienie	Po uzyskaniu z Nadleśnictwa planu zalesienia	
	7.	Składa wniosek o przyznanie wsparcia na zalesienie wraz z załącznikami w biurze powiatowym ARiMR	W terminie od 1 czerwca do 31 lipca	
ARiMR	8.	Weryfikuje kompletność i poprawność formalną wniosku	Do 1 października	
	9.	Przyznaje punkty poszczególnym wnioskom na podstawie kryteriów wyboru operacji		
	10.	Podaje do publicznej wiadomości kolejność przysługiwania wsparcia na zalesienie	1 października	
	11.	Wydaje postanowienie o spełnieniu warunków do przyznania wsparcia na zalesienie i uzyskaniu co najmniej 6 punktów kryteriów wyboru operacji.	W terminie do 8 października	
Po wydaniu postanowienia				
ROLNIK	12.	Wykonuje zalesienie	Zgodnie z wymogami i terminem określonymi w planie zalesienia	
	13.	Powiadamia pisemnie nadleśniczego o wykonaniu zalesienia	W terminie 7 dni od wykonania zalesienia	
NADLEŚNICZY	14.	Sprawdza poprawność wykonania zalesienia i wystawia zaświadczenie	Niezwłocznie po sprawdzeniu wykonania zalesienia	
ROLNIK	15.	Składa oświadczenie o wykonaniu zalesienia do Biura Powiatowego ARiMR i dołącza zaświadczenie nadleśniczego	W terminie do 9 czerwca	
ARiMR	16.	Przeprowadza wizytę zalesionych gruntów	Po złożeniu oświadczenia o wykonaniu zalesienia	
	17.	Wydaje decyzję o przyznaniu wsparcia na zalesienie	W terminie 60 dni od dnia złożenia oświadczenia	
	18.	Wypląca wsparcie na zalesienie	W terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja o jego przyznaniu stała się ostateczna	
W następnych latach realizacji poddziałania zalesieniowego oraz począwszy od pierwszego roku dla gruntów z sukcesją naturalną bez dolesienia				
ROLNIK	19.	Co roku rolnik składa wniosek obszarowy, w którym wnioskuje o premię pielęgnacyjną i premię zalesieniową	W terminie od 15 marca do 15 maja	
ARiMR	20.	Weryfikuje kompletność i poprawność formalną wniosku	W terminie do 1 października	
	21.	Przyznaje punkty poszczególnym wnioskom na podstawie kryteriów wyboru operacji		W pierwszym roku w przypadku gruntów z sukcesją naturalną bez dolesienia
		Podaje do publicznej wiadomości kolejność przysługiwania pomocy		
22.	Wypląca premię pielęgnacyjną i premię zalesieniową	W terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, w którym został złożony ten wniosek		
STAROSTA	23.	Dokonyje oceny udatności uprawy leśnej i przekwalifikowuje zalesiony grunt na grunt leśny ¹¹ .	Najpóźniej w piątym roku od założenia uprawy leśnej	

¹¹ Zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach.

3.10. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o pomoc na zalesianie

Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o pomoc	
1.	<p>Dokumenty, które należy dołączyć do wniosku o sporządzenie planu zalesienia:</p> <ol style="list-style-type: none">1) wypis i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dotyczącego działek ewidencyjnych, na których są położone grunty przeznaczone do wykonania zalesienia lub grunty z sukcesją naturalną, a w przypadku braku tego planu - zaświadczenie potwierdzające, że przeznaczenie gruntów do wykonania zalesienia lub gruntów z sukcesją naturalną nie jest sprzeczne z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, a w przypadku braku tego planu oraz tego studium – decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu określającą grunty przeznaczone do zalesienia;2) materiał graficzny, o którym mowa w art. 72 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013, wraz z kartą informacyjną, udostępnioną przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, lub kopię części mapy ewidencyjnej gruntów i budynków, która obejmuje grunty przeznaczone do wykonania zalesienia lub grunty z sukcesją naturalną, z naniesionymi granicami tych gruntów, albo jej powiększenie, - w przypadku braku karty informacyjnej, zaświadczenie wydane przez właściwy organ gminy, potwierdzające, że grunty przeznaczone do zalesienia są położone na obszarze Natura 2000 lub obszarze znajdującym się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, albo postanowienie o odmowie wydania takiego zaświadczenia;3) oświadczenie rolnika o powierzchni gruntów przeznaczonych do zalesienia zawierające numery działek ewidencyjnych, na których są położone te grunty;4) wypis z ewidencji gruntów i budynków dotyczący działek ewidencyjnych, na których są położone grunty przeznaczone do zalesienia;5) mapa sporządzona przez osobę posiadającą uprawnienia zawodowe, nadane na podstawie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne, na podkładzie mapy zasadniczej lub na podkładzie ewidencyjnym, zawierająca:<ol style="list-style-type: none">a) wskazanie granic całości gruntów przeznaczonych do wykonania zalesienia lub gruntów z sukcesją naturalną oraz określenie łącznej powierzchni tych gruntów wraz z powierzchnią działek ewidencyjnych, na których są położone,b) wskazanie granic gruntów o nachyleniu terenu powyżej 12° i określenie powierzchni tych gruntów,c) wskazanie granic kęp i określenie ich powierzchni - w przypadku gruntów z sukcesją naturalną lub planowanego wykonania zalesienia części działki ewidencyjnej, lub planowanego wykonania zalesienia gruntu o nachyleniu terenu powyżej 12°;6) opinia właściwego dyrektora parku narodowego o braku sprzeczności planowanego zalesienia z celami ochrony danego obszaru, - jeżeli grunt przeznaczony do zalesienia jest położony w parku narodowym lub na obszarze jego otuliny, również w przypadku gdy ten grunt jest położony w granicach obszaru Natura 2000 lub obszaru znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;7) opinia regionalnego dyrektora ochrony środowiska o braku sprzeczności planowanego zalesienia z:<ol style="list-style-type: none">a) celami ochrony danego obszaru - jeżeli grunt przeznaczony do zalesienia jest położony w rezerwacie przyrody lub parku krajobrazowym lub na obszarze ich otulin,b) planami ochrony albo planami zadań ochronnych danego obszaru, albo celami ochrony danego obszaru, jeżeli dla tego obszaru nie został sporządzony plan ochrony i plan zadań ochronnych - jeżeli grunt przeznaczony do zalesienia jest położony na obszarze Natura 2000 lub obszarze znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w pkt 6. <p>Powyższe dokumenty stanowić będą załączniki do planu zalesienia i wraz z kopią tego planu powinny zostać złożone w Biurze Powiatowym ARiMR.</p>
2.	<p>Dokumenty będące załącznikiem do wniosku o przyznanie wsparcia na zalesienie:</p> <ol style="list-style-type: none">1) kopia planu zalesienia potwierdzona za zgodność z oryginałem przez nadleśniczego, który sporządził ten plan (kopia planu zalesienia powinna zawierać dokumenty wymienione powyżej)2) dokumenty potwierdzające własność gruntów przeznaczonych do zalesienia;3) pisemna zgoda:<ol style="list-style-type: none">a) pozostałych współwłaścicieli na zalesienie gruntów, jeżeli grunty te stanowią przedmiot współwłasności,b) małżonka rolnika na zalesienie gruntów, jeżeli grunty te stanowią własność małżonka rolnika,4) decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach – jeżeli uzyskanie takiej decyzji do planowanego

	zalesienia jest wymagane (zalesienia: nieużytków na glebach bagiennych, nieużytków lub innych niż orne użytków rolnych znajdujących się obszarowych formach ochrony przyrody).
3.	Dokumenty niezbędne do wypłaty pomocy: Oświadczenie rolnika o wykonanym zalesieniu wraz z zaświadczeniem nadleśniczego potwierdzającym wykonanie zalesienia zgodnie z wymogami planu zalesienia – odpowiedni formularz dostępny jest na stronie ARIMR.
4.	Dokumenty niezbędne do wniosku o przyznanie premii pielęgnacyjnej i premii zalesieniowej 1) materiał graficzny, o którym mowa w art. 72 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013, udostępniony przez Agencję, w którym zaznacza na posiadanych użytkach rolnych w rozumieniu art. 2 ust. 1 akapit drugi lit. f rozporządzenia (UE) nr 1305/2013: a) drzewa ustanowione pomnikami przyrody, objęte ochroną na podstawie przepisów o ochronie przyrody, b) rowy, których szerokość nie przekracza 2 m, c) oczka wodne w rozumieniu przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych o łącznej powierzchni mniejszej niż 100 m ² , 2) granice zalesionego gruntu lub gruntu z sukcesją naturalną. <i>Materiał graficzny nie jest wymagany, jeżeli rolnik w danym roku kalendarzowym ubiega się o przyznanie jednolitej płatności obszarowej, o której mowa w przepisach o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, a do wniosku o przyznanie tej płatności dołączył wymagany tymi przepisami materiał graficzny.</i> - w przypadku ubiegania się po raz pierwszy o pomoc do gruntów z sukcesją naturalną, na których, zgodnie z planem zalesienia, nie jest wymagane dolesienie, rolnik DODATKOWO dołącza: 1) kopię planu zalesienia potwierdzoną za zgodność z oryginałem przez nadleśniczego, który sporządził ten plan; 2) dokumenty potwierdzające własność gruntów z sukcesją naturalną, na których, zgodnie z planem zalesienia, nie jest wymagane dolesienie; 3) pisemną zgodę: a) pozostałych współwłaścicieli na przyznanie premii pielęgnacyjnej, jeżeli grunty te stanowią przedmiot współwłasności, b) małżonka rolnika na przyznanie premii pielęgnacyjnej, jeżeli grunty te stanowią własność małżonka rolnika.
5.	Kopia decyzji w sprawie przekwalifikowania zalesionego gruntu na grunt leśny albo zaświadczenie o przekwalifikowaniu zalesionego gruntu na grunt leśny w wyniku modernizacji ewidencji gruntów i budynków.

Fot. M. Paradowski

4. Poddziałanie 8.5: INWESTYCJE ZWIĘKSZAJĄCE ODPORNOŚĆ EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH I ICH WARTOŚĆ DLA ŚRODOWISKA

W maju 2019 r. uruchomione zostanie nowe poddziałanie leśne zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska.

Wsparcie w ramach tego poddziałania będzie obejmowało inwestycje przyczyniające się do przekształcenia niekorzystnej struktury drzewostanów na drzewostan zbliżony do naturalnego lub półnaturalnego.

4.1. Beneficjenci poddziałania 8.5

Poddziałanie 8.5 skierowane będzie do **właścicieli lasów prywatnych**.

O pomoc będzie mógł ubiegać się właściciel lasu, któremu został nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.

4.2. Grunty kwalifikujące się do przyznania pomocy w ramach poddziałania 8.5

Do pomocy kwalifikowane będą lasy, dla których opracowany jest *Uproszczony Plan Urządzenia Lasu* lub dla których zadania z zakresu gospodarki leśnej określa decyzja starosty wydana na podstawie *inwentaryzacji stanu lasu*.

Warunkiem uzyskania pomocy będzie spełnienie m.in. następujących wymogów:

- 0,1 ha - minimalna powierzchnia gruntu objętego pomocą
- 20 ha - maksymalna powierzchnia gruntu objętego pomocą na jednego beneficjenta w ciągu całego okresu trwania PROW 2014–2020,
- 11–60 lat - średni wiek drzewostanu rozumiany jako średni wiek gatunku panującego w drzewostanie.

4.3. Cel wspieranych inwestycji w ramach poddziałania 8.5

Pomoc przyznawana w ramach poddziałania 8.5 będzie miała na celu **zróżnicowanie składu gatunkowego drzewostanów** (głównie monokultur drzew iglastych), poprzez wprowadzenie gatunków liściastych pod okapem drzewostanu (II piętra, podszytu oraz uzupełnianiu luk), co będzie wpływało istotnie na wzbogacenie różnorodności biologicznej. Jednocześnie, będzie pozytywnie oddziaływać na warunki glebowe, poprzez osłonę gleby przed szkodliwymi czynnikami abiotycznymi.

Dodatkowo, celem poddziałania będzie zwiększanie odporności drzewostanów na szkodliwe czynniki biotyczne, przez **zakładanie remiz leśnych** - wprowadzenie określonych gatunków roślin drzewiastych i krzewiastych (w tym m.in. krzewów oraz drzewek owocowych) rosnących w znacznym zwarcie, stanowiących bazę pokarmową dla zwierzyny leśnej.

Skuteczność realizacji ww. celów, wzmocniona będzie poprzez **ochronę wprowadzanych podsadzeń** przed zniszczeniami spowodowanymi przez zwierzynę, dzięki czemu zwiększona zostanie odporność biologiczna lasu.

Jednocześnie, dzięki prowadzeniu zabiegów pielęgnacyjnych wykonywanych w lasach 11–20 letnich (**czyszczenia późne**), podnoszona będzie naturalna odporność drzewostanu poprzez:

- usuwanie lub hamowanie wzrostu drzew wadliwych, inwazyjnych, chorych,
- przeredzanie nadmiernie zagęszczonych partii drzewostanu,
- regulowanie składu gatunkowego oraz wytwarzanie i utrwalanie pożądanej formy zmieszania.

4.4. Forma i wysokość pomocy w ramach poddziałania 8.5

Pomoc będzie stanowić jednorazową, zryczałtowaną płatność z tytułu poniesionych kosztów wykonania inwestycji. Stawki zostały określone ryczałtowo na 1 ha lub na metr bieżący, zgodnie z tabelą 3.

Tabela 3. Stawki pomocy w ramach poddziałania 8.5

Lp.	Formy pomocy	Stawki pomocy
Przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez <u>wprowadzenie drugiego piętra</u>		
A.	Na gruntach w warunkach korzystnych	8 137 zł/ha
B.	Na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°	9 249 zł/ha
Przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez <u>dolesianie luk</u> powstałych w wyniku procesu chorobowego wraz z zabezpieczeniem pniaków po wyciętych drzewach		
A.	Na gruntach w warunkach korzystnych	12 538 zł/ha
B.	Na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°	14 213 zł/ha
Zróznicowanie struktury drzewostanu przez <u>wprowadzenie podszytu</u>		
A.	Na gruntach w warunkach korzystnych	4 610 zł/ha
B.	Na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°	5 210 zł/ha
<u>Założenie remizy</u>		848 zł/remizę
<u>Czyszczenia późne</u>		
A.	Na gruntach w warunkach korzystnych	764 zł/ha
B.	Na gruntach o nachyleniu terenu powyżej 12°	917 zł/ha
<u>Zabiegi ochronne przed zwierzyną, w przypadku wprowadzania drugiego piętra lub podszytu, lub dolesiania luk, lub założenia remizy</u>		
A.	Zabezpieczenie drzewek repelentami	424 zł/ha
B.	Zabezpieczenie drzewek osłonkami	1 488 zł/ha
C.	Ogrodzenie remizy – siatką metalową o wysokości minimum 2 m	8,82 zł/mb

4.5. Warunki przyznania pomocy w ramach poddziałania 8.5

Pomoc przyznawana będzie na operacje realizowane w drzewostanach o odpowiednim wieku, zgodnie z tabelą 4.

Tabela 4. Warunki kwalifikowalności poszczególnych inwestycji.

Rodzaj inwestycji	Średni wiek drzewostanu
Przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez wprowadzenie drugiego piętra w drzewostanie	30 – 50 lat
Przebudowa składu gatunkowego drzewostanu przez dolesianie luk powstałych w wyniku procesu chorobowego wraz z zabezpieczeniem pniaków po wyciętych drzewach	21 – 60 lat
Zróżnicowanie struktury drzewostanu przez wprowadzenie podszytu	30 – 60 lat
Założenie remizy	30 – 60 lat
Czyszczenia późne	11 – 20 lat

4.6. Plan inwestycji w ramach poddziałania 8.5

Niezbędnym dokumentem w procesie ubiegania się o pomoc będzie *plan inwestycji zwiększających odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska* (tzw. plan inwestycji). Dokument ten sporządzany będzie nieodpłatnie przez pracowników Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe dla każdego gruntu przewidzianego do wykonania inwestycji. Dzięki temu, wszyscy beneficjenci poddziałania zobowiązani będą do realizacji konkretnych działań przygotowanych indywidualnie dla ich gruntów. Zapewni to właściwą realizację inwestycji (w tym dobór odpowiednich gatunków i rodzajów rodzimych drzew i krzewów), prawidłowe wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych oraz odpowiedni dobór metod ochrony podsadzeń przed zniszczeniami spowodowanymi przez zwierzynę płową.

Plan inwestycji zawierać będzie m.in. informacje dotyczące: przygotowania gleby pod podsadzenia, składu gatunkowego, sposobu sadzenia drzew i krzewów, warunków techniczno-produkcyjnych sadzonek, liczby sadzonek na hektar, ochrony podsadzeń przed zwierzyną, wymagań, jakie powinny spełniać inwestycje ze względu na potrzeby ochrony środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków chronionych. Dodatkowo, plan inwestycji każdorazowo zawierać będzie część graficzną z naniesionymi oznaczeniami poszczególnych gruntów przeznaczonych do wykonania inwestycji.

Gatunki drzew do inwestycji

W przypadku realizacji inwestycji polegających na wprowadzeniu drugiego piętra w drzewostanie lub podszytu oraz zakładaniu remizy, skład gatunkowy jest ustalany przez leśnika i opisany w planie inwestycji. Nadleśniczy ustalając skład gatunkowy bierze pod uwagę typ siedliskowy lasu oraz regionalizację przyrodniczo-leśną w celu dostosowania składu gatunkowego do lokalnych warunków siedliskowych, z tym że w przypadku drugiego piętra i podszytu wykorzystywane mogą być tylko rodzime gatunki drzew i krzewów, określone w tabeli 2 (analogiczne jak w przypadku zalesień). Zakładając remizę skład gatunkowy powinien być określony w oparciu o gatunki drzew i krzewów określone w tabeli 5.

Tabela 5. Gatunki rodzime drzew i krzewów wykorzystywanych w przypadku zakładania remizy

Gatunki i rodzaje drzew biocenotycznych wprowadzanych w remizach
Berberys zwyczajny, Bez czarny, Bez koralowy, Brzoza brodawkowata, Buk pospolity, Czereśnia ptasia, Dąb bezszypułkowy, Dąb szypułkowy, Dereń świdwa, Głóg, Grab pospolity, Grusza pospolita, Irgi rodzime, Jabłoń dzika, Jałowiec pospolity, Jarząb pospolity, Klon, Kruszyna pospolita, Ligustr pospolity, Lipa drobnolistna, Leszczyna pospolita, Olcha szara, Porzeczka czarna, Róża dzika, Suchodrzew pospolity, Śliwa tarnina, Świerk pospolity, Wierzby rodzime.

Ponadto skład gatunkowy musi odzwierciedlać dobór gatunków dostosowany do warunków siedliskowych, środowiskowych i klimatycznych. Podczas doboru gatunków powinno się zwracać uwagę na ich zdolności do rozwoju w danych warunkach. Należy również przestrzegać zasad hodowli lasu w zakresie norm określających proporcję gatunków na różnych typach siedliskowych lasu, liczbę drzew na hektar i więźbę.

Podczas doboru gatunków istotne są również wymogi wynikające z regionalizacji nasiennej, zgodne z rozporządzeniem w sprawie wykazu, obszarów i map regionów pochodzenia leśnego materiału rozmnożeniowego¹² i rozporządzeniem w sprawie wykorzystywania leśnego materiału rozmnożeniowego poza regionem pochodzenia¹³.

¹² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie wykazu, obszarów i map regionów pochodzenia leśnego materiału rozmnożeniowego (Dz. U. poz. 1425)

¹³ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie wykorzystywania leśnego materiału rozmnożeniowego poza regionem pochodzenia (Dz. U. poz. 1328)

4.7. Kryteria wyboru operacji w ramach poddziałania 8.5

Pomoc w ramach poddziałania 8.5 przyznawana będzie na podstawie wniosku o przyznanie pomocy, który będzie poddawany ocenie zgodnie z kryteriami wyboru, które premują inwestycje wpływające na jak najlepsze osiągnięcie celów w zakresie wzmocnienia ekologicznej stabilności obszarów leśnych.

Na etapie weryfikacji wniosków o pomoc przydzielane będą odpowiednie punkty, zgodnie z poniższymi kryteriami wyboru:

- 1) założenie remizy – 20 pkt.,
- 2) przebudowa składu gatunkowego drzewostanu, przez dolesianie luk powstałych w wyniku procesu chorobowego – 18 pkt.,
- 3) przebudowa składu gatunkowego drzewostanu, przez wprowadzenie drugiego piętra drzewostanu lub zróżnicowanie struktury drzewostanu, przez wprowadzenie podszytu – 16 pkt.,
- 4) inwestycje planowane na gruntach przylegających przynajmniej w części do śródlądowych wód powierzchniowych, o których mowa w art. 21 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne – 14 pkt.,
- 5) inwestycje planowane w lasach uznanych za lasy szczególnie chronione, o których mowa w art. 15 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach – 12 pkt.,
- 6) inwestycje planowane na gruntach położonych przynajmniej w części na obszarach parków narodowych lub rezerwatów przyrody lub obszarach Natura 2000 – 10 pkt.,
- 7) czyszczenia późne – 9 pkt.,
- 8) inwestycje planowane w lasach przynajmniej w części zlokalizowanych na obszarach zagrożonych erozją wodną określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 marca 2015 r. w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska – 8 pkt.,
- 9) inwestycje planowane na gruntach położonych przynajmniej w części na obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW), które obowiązywały w Polsce w latach 2004–2018 – 6 pkt.

W pierwszej kolejności pomoc będzie przysługiwała tym beneficjentom, których wnioski uzyskały największą liczbę punktów, z tym że minimalny próg punktacji wynosi 8 pkt.

Jeżeli na podstawie powyższych kryteriów wyboru operacji nie będzie można ustalić kolejności przysługiwania pomocy, w pierwszej kolejności pomoc przyznana będzie temu podmiotowi, który będzie ubiegać się o przyznanie pomocy w niższej wysokości.

Po pozytywnym zweryfikowaniu wniosku wraz z załącznikami oraz ocenie kryteriów selekcji ARiMR wydawać będzie POSTANOWIENIE o spełnieniu warunków do przyznania pomocy i uzyskaniu, co najmniej 8 punktów na podstawie ww. kryteriów wyboru operacji.

Po otrzymaniu POSTANOWIENIA właściciel lasu będzie mógł przystąpić do realizacji inwestycji, po wykonaniu, której niezwłocznie zawiadamia Nadleśniczego w celu oceny poprawności wykonanej inwestycji. Następnie będzie składać odpowiednie oświadczenie i zaświadczenie do Biura Powiatowego ARiMR.

4.8. Zabiegi ochronne przed zwierzyną wykonywane w ramach poddziałania 8.5

Nadleśniczy sporządzający plan inwestycji będzie decydował o potrzebie i rodzaju ochrony podsadzeń w ramach poszczególnych inwestycji, poprzez zastosowanie jednej z poniższych metod ochrony:

- ogrodzenie remizy – siatką metalową o wysokości minimum 2 m, albo
- mechaniczna metoda zabezpieczania drzewek przed zgryzaniem, spalowaniem i czemchaniem – indywidualne osłonki drzew, albo
- chemiczna metoda polegająca na stosowaniu repelentów do zabezpieczenia młodych drzewek przed zgryzaniem.

4.9. Wykonanie inwestycji w ramach poddziałania 8.5 - krok po kroku

Kto	Krok	Co robi podmiot	Kiedy
ARiMR	1.	OGŁASZA NABÓR WNIOSKÓW o przyznanie pomocy, w tym dzień rozpoczęcia i zakończenia naboru	Co najmniej 1 miesiąc przed dniem rozpoczęcia terminu składania wniosków o przyznanie pomocy
WŁAŚCICIEL LASU	2.	Gromadzi dokumenty niezbędne do sporządzenia planu inwestycji	Niezwłocznie od ogłoszenia naboru wniosków
	3.	Zgłasza się do nadleśnictwa i składa wniosek o sporządzenie planu inwestycji	
NADLEŚNICZY	4.	Opracowuje plan inwestycji	Niezwłocznie po otrzymaniu wniosku o sporządzenie planu inwestycji
WŁAŚCICIEL LASU	5.	Pobiera w Biurze Powiatowym lub ze strony internetowej ARiMR formularz wniosku o pomoc wraz z instrukcją wypełnienia	Po uzyskaniu z Nadleśnictwa planu inwestycji
	6.	Wypełnia wniosek o przyznanie pomocy	
	7.	Składa wniosek o pomoc wraz z załącznikami w Biurze Powiatowym ARiMR	W terminie wskazanym w ogłoszeniu
ARiMR	8.	Weryfikuje kompletność i poprawność formalną wniosku	W terminie 2 miesięcy od dnia zakończenia naboru wniosków o pomoc
	9.	Przyznaje punkty poszczególnym wnioskom na podstawie kryteriów wyboru operacji	
	10.	Podaje do publicznej wiadomości kolejność przysługiwania pomocy	
	11.	Wydaje POSTANOWIENIE o spełnieniu warunków do przyznania pomocy i uzyskaniu co najmniej 8 punktów kryteriów wyboru operacji.	W terminie 7 dni od podania do publicznej wiadomości informacji o kolejności przysługiwania pomocy
Po wydaniu POSTANOWIENIA			
WŁAŚCICIEL LASU	12.	Wykonuje inwestycje	W terminie 10 miesięcy od dnia otrzymania postanowienia
	13.	Powiadamia pisemnie nadleśniczego o wykonaniu inwestycji	W terminie 7 dni od wykonania inwestycji
NADLEŚNICZY	14.	Sprawdza poprawność wykonania inwestycji i wystawia zaświadczenie	Niezwłocznie po sprawdzeniu wykonania inwestycji
WŁAŚCICIEL LASU	15.	Składa OŚWIADCZENIE o wykonaniu inwestycji do Biura Powiatowego ARiMR i dołącza ZAŚWIADCZENIE nadleśniczego	Niezwłocznie po uzyskaniu zaświadczenia
ARiMR	16.	Przeprowadza wizytę w terenie	Po złożeniu oświadczenia o wykonaniu inwestycji
	17.	Wydaje DECYZJĘ o przyznaniu pomocy	W terminie 60 dni od dnia złożenia oświadczenia
	18.	Wyplaca pomoc	W terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja o jego przyznaniu stała się ostateczna

4.10. Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o pomoc na inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska

Niezbędna dokumentacja w ramach poszczególnych etapów ubiegania się o pomoc	
1. Dokumenty, które należy dołączyć do wniosku o sporządzenie planu inwestycji:	
	<ol style="list-style-type: none">1) wypis z ewidencji gruntów i budynków dotyczący działek ewidencyjnych, na których będą realizowane inwestycje;2) wypis z uproszczonego planu urządzenia lasu, o którym mowa w art. 19 ust. 2 ustawy o lasach, lub decyzji starosty wydanej na podstawie inwentaryzacji stanu lasu, o której mowa w art. 19 ust. 3 tej ustawy;3) oświadczenie podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy o powierzchni gruntów, na których będą realizowane inwestycje, zawierające numery działek ewidencyjnych, na których są położone;4) zaświadczenie starosty właściwego ze względu na zasięg terytorialny drzewostanu, na którym są planowane inwestycje, potwierdzające, że inwestycje te nie są sprzeczne z ustaleniami uproszczonego planu urządzenia lasu, o którym mowa w art. 19 ust. 2 ustawy o lasach, lub decyzją starosty wydaną na podstawie inwentaryzacji stanu lasu, o której mowa w art. 19 ust. 3 tej ustawy;5) materiał graficzny, o którym mowa w art. 72 ust. 3 rozporządzenia nr 1306/2013, wraz z kartą informacyjną, udostępnione przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;6) kopia części mapy ewidencyjnej gruntów i budynków, która obejmuje grunty przeznaczone do wykonania inwestycji, z naniesionymi granicami tych gruntów, albo jej powiększenie;7) opinia właściwego dyrektora parku narodowego o braku sprzeczności inwestycji z celami ochrony danego obszaru – w przypadku gruntu przeznaczonego do wykonania inwestycji położonego w parku narodowym lub na obszarze jego otuliny, również w przypadku gdy ten grunt położony jest w granicach obszaru Natura 2000 lub obszaru znajdującego się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody;8) opinia regionalnego dyrektora ochrony środowiska o braku sprzeczności inwestycji z:<ol style="list-style-type: none">a) celami ochrony danego obszaru – w przypadku gruntu przeznaczonego do wykonania inwestycji położonego w rezerwacie przyrody lub parku krajobrazowym lub na obszarze ich otulin,b) planami ochrony albo planami zadań ochronnych danego obszaru, albo celami ochrony danego obszaru, jeżeli dla tego obszaru nie został sporządzony plan ochrony i plan zadań ochronnych – w przypadku gruntu przeznaczonego do wykonania inwestycji położonego na obszarze Natura 2000 lub obszarze znajdującym się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody, z wyłączeniem przypadku, o którym mowa w pkt 7. <p>Powyższe dokumenty stanowią będą załączniki do planu inwestycji i wraz z kopią tego planu powinny zostać złożone w Biurze Powiatowym ARiMR.</p>
2. Dokumenty niezbędne do wniosku o przyznanie pomocy:	
	<ol style="list-style-type: none">1) kopia planu inwestycji, potwierdzona za zgodność z oryginałem przez nadleśniczego, który sporządził ten plan wraz z dokumentami dołączonymi do wniosku o sporządzenie tego planu;2) dokumenty potwierdzające własność gruntów, na których będzie wykonywana inwestycja;3) pisemna zgoda na realizację inwestycji:<ol style="list-style-type: none">a) pozostałych współwłaścicieli gruntu, jeżeli grunt ten stanowi przedmiot współwłasności,b) małżonka właściciela gruntu, jeżeli grunt ten stanowi własność tego małżonka.
3. Dokumenty wymagane do złożenia po wykonaniu inwestycji	
	<p>OŚWIADCZENIE o wykonaniu inwestycji zgodnie z wymogami planu inwestycji wraz z ZAŚWIADCZENIEM nadleśniczego potwierdzającym ten fakt, w terminie 7 dni od dnia uzyskania tego zaświadczenia – nie później jednak niż w terminie 10 miesięcy od dnia otrzymania postanowienia.</p>

5. Wymogi środowiskowe w ramach działania 8

Wszystkie inwestycje wykonywane w ramach działania 8: *Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów* powinny być wykonane przy uwzględnieniu przepisów ustawy o ochronie przyrody i ocenie oddziaływania na środowisko.

W przypadku gruntów położonych w parku narodowym lub jego otulinie wymagana jest opinia dyrektora parku narodowego. Natomiast w przypadku, gdy grunty położone są w rezerwacie przyrody, parku krajobrazowym lub na obszarze ich otuliny wymagana jest opinia regionalnego dyrektora ochrony środowiska o braku sprzeczności zalesienia lub

inwestycji z celami zarządzania tych obszarów. W przypadku obszarów Natura 2000 wymagana jest opinia regionalnego dyrektora ochrony środowiska o braku sprzeczności planowanego zalesienia/inwestycji z planami ochrony albo planami zadań ochronnych tych obszarów, albo celami ochrony danego obszaru, jeżeli dla tego obszaru nie został sporządzony plan ochrony i plan zadań ochronnych.

6. Niektóre przypadki zmniejszenia lub zwrotu pomocy w ramach działania 8

- Niedochowanie celu operacji przez 5 lat od dnia wypłaty pomocy;
- Niewykonanie ogrodzenia uprawy leśnej/odnowienia, o ile było wymagane;
- Brak dowodów zakupu repelentów;
- Nieprzewodzenie przez beneficjenta rejestru zabiegów pielęgnacyjnych lub ochronnych;
- Nieumieszczenie tablicy informującej opinię publiczną o pomocy finansowej otrzymanej z EFRROW – w przypadku gdy wysokość tej pomocy wynosi ponad 50 tys. euro.

W przypadku poddziałania 8.1 (w zakresie premii pielęgnacyjnej i premii zalesieniowej) - zmniejszenie pomocy następuje również w sytuacji, gdy rolnik, który zalesił grunty, nie przestrzega w całym gospodarstwie wymogów i norm określonych w przepisach o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (wymogów wzajemnej zgodności). Wówczas zmniejszeniu podlega premia pielęgnacyjna i premia zalesieniowa za dany rok kalendarzowy, której wysokość jest ustalana procentowo zgodnie z przepisami o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego.

7. Słowniczek i ważne skróty

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Czyszczenie wczesne – zabieg polegający na usuwaniu części drzewek z uprawy leśnej w celu kształtowania właściwej struktury drzewostanu i wzmocnienia procesu obiegu materii.

Czyszczenia późne – cięcia pielęgnacyjne polegające na rozluźnieniu drzewostanu i usunięciu drzew niepożądanych w młodnikach tj. w drzewostanach, z reguły, w wieku 11-20 lat.

Działalność rolnicza – oznacza produkcję, hodowlę lub uprawę produktów rolnych, włączając w to zbiory, dojenie, hodowlę zwierząt oraz utrzymywanie zwierząt do celów gospodarczych, lub utrzymywanie gruntów w stanie, dzięki któremu nadają się one do wypasu lub uprawy.

EFROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Gatunki domieszkowe i biocenotyczne – gatunki drzew i krzewów iglastych i liściastych wprowadzane w małych ilościach do upraw leśnych w celu wzbogacenia ich składu gatunkowego i wzmocnienia mechanizmów biologicznej ochrony lasu.

Podszyt – drzewa i krzewy rosnące w dolnej warstwie drzewostanu mające na celu pielęgnowanie siedliska. Podszyt ma również ważne znaczenie biocenotyczne i glebochronne; pełni istotną rolę w zapewnieniu trwałości ekologii środowiska leśnego, zwłaszcza na siedliskach ubogich.

Premia pielęgnacyjna – rozumie się przez to roczną premię w celu pokrycia kosztów utrzymania – stanowiącą zryczałtowaną płatność z tytułu poniesionych kosztów prac pielęgnacyjnych oraz ochrony wykonanego zalesienia lub gruntów z sukcesją naturalną przed zwierzyną, w przeliczeniu na hektar gruntów, wypłacaną corocznie przez 5 lat.

Premia zalesieniowa – rozumie się przez to roczną premię w celu pokrycia kosztów utraconych dochodów z działalności rolniczej – stanowiącą zryczałtowaną płatność, w przeliczeniu na hektar gruntów, wypłacaną corocznie przez 12 lat.

Remiza – wydzielone fragmenty upraw lub drzewostanów o znacznie rozluźnionym zwarcu, w których dokonuje się zasadniczych zmian warunków środowiskowych, poprzez wprowadzenie określonych gatunków roślin drzewiastych i krzewiastych, rosnących w znacznym zwarcu. Preferowane są gatunki owoco- oraz spadzio- i nektarodajne, stanowiące bazę pokarmową dla ptaków i owadów entomofagicznych.

Uproszczony Plan Urządzenia Lasu – plan sporządzany dla lasu niestanowiącego własności Skarbu Państwa oraz dla lasu wchodzącego w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa o obszarze co najmniej 10 ha, stanowiącego zwarty kompleks leśny, zawierający skrócony opis lasu i gruntów przeznaczonych do zalesienia oraz podstawowe zadania dotyczące gospodarki leśnej.

Wsparcie na zalesienie – rozumie się przez to koszty założenia – stanowiące jednorazową, zryczałtowaną płatność z tytułu poniesionych kosztów wykonania zalesienia oraz ewentualnego jego ogrodzenia lub ewentualnego palikowania, w przeliczeniu na hektar gruntów, wypłacaną w pierwszym roku zalesienia.

8. Dodatkowe informacje

Szczegółowe informacje na temat możliwości korzystania z pomocy można otrzymać w jednostkach terenowych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ośrodkach Doradztwa Rolniczego, nadleśnictwach oraz w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi – zgodnie z zakresem zadań realizowanych przez poszczególne instytucje.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Departament Płatności Bezpośrednich

telefon: 22 623 12 34

<https://www.gov.pl/rolnictwo/>

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Departament Płatności Bezpośrednich

telefon: 22 318 49 60

www.arimr.gov.pl

